Raadsvoorstel: Z/23/760966/D-885941
Onderwerp: **Shortlist zoeklocaties windenergie en participatieplan RES Alblasserwaard**

Datum: 7 november 2023
Portefeuillehouder: Mark de Boer
I&O: 17 november 2023
B&A / Raadsvergadering: 23 november 2023/28 november 2023
Opsteller: Steenbergen, M. van
Geeft voorstel begrotingswijziging: Nee

Vooraf:
Dit raadsvoorstel is gelijk aan het raadsvoorstel van de gemeente Molenlanden (op het onderdeel financiën na).

Onderwerp:

Shortlist zoeklocaties windenergie en participatieplan RES Alblasserwaard

Voorstel:

Wij stellen u voor:

1. De shortlist van mogelijke zoeklocaties voor windenergie binnen de RES Alblasserwaard, zoals beschreven in bijlage 1, vast te stellen;
2. Bijgevoegde participatieaanpak over de locaties op deze shortlist, ter voorbereiding op vaststelling van definitieve windlocaties in Q2 2024 vast te stellen;
3. Het college op te dragen om vanuit deze shortlist, na afronding van de bewonersparticipatie en eventuele verdiepende onderzoeken, in Q2 2024 een voorstel voor definitieve zoeklocaties voor windenergie aan de raad ter vaststelling voor te leggen.

Aanleiding:

RES Alblasserwaard
In het nationale Klimaatakkoord is in 2019 afgesproken dat alle Nederlandse gemeenten, provincies en waterschappen in regionaal verband samenwerken aan opwekking van grootschalige hernieuwbare energie op land, via een Regionale Energiestrategie (RES). De gemeenten Gorinchem en Molenlanden, de provincie Zuid-Holland en het waterschap Rivierenland hebben zich verenigd in RES Alblasserwaard. De RES Alblasserwaard 1.0 is medio 2021 vastgesteld door beide gemeenteraden, Provinciale Staten en het Algemeen Bestuur van het waterschap. Het bod van de RES Alblasserwaard is om in 2030 1150 TJ (oftewel 0,32 TWh) hernieuwbare elektriciteit op te wekken, waarvan 49% (562 TJ) door windenergie en 51% (588 TJ) door grootschalige zon-op-dakinstallaties, aangevuld met eventuele zon op restgronden.[1] De realisatie van dit bod zou bijna 77% van het regionale elektriciteitsverbruik in 2021 betreffen.[2] De RES draagt niet alleen bij aan de klimaatopgave, maar ook aan regionale energiezekerheid en het optimaal benutten van de aanwezige netcapaciteit. De aanwezigheid van voldoende beschikbare elektriciteit en netcapaciteit vormt een belangrijke vestigingsfactor voor regionale bedrijvigheid. Dit wordt versterkt door de afkondiging van netcongestie voor stroomafname voor de oostkant van het RES-gebied (Gorinchem en Molenlanden-Oost).

Windenergie in RES-bod Alblasserwaard
Het deel windenergie (562 TJ) uit het RES-bod wordt ingevuld door 102 TJ windenergie van de drie turbines van Giessenwind en de twee reeds vergunde, maar nog niet gebouwde, windturbines ten noorden van het nog te bouwen bedrijventerrein Groote Haar in Gorinchem. Voor de overige 389 TJ van het windbod zijn twee zoekgebieden vastgesteld in de RES 1.0: A15-Oost en Avelingen. De gemeenteraad van Gorinchem heeft

[1] RES Alblasserwaard heeft daarnaast doelen op energiebesparing en innovatie. Vanuit de RES wordt verder, in samenwerking met Stedin, ook gewerkt aan het beschikbaar houden van voldoende netcapaciteit.

[2] In 2030 ligt dit percentage hernieuwbare elektriciteit met regionale herkomst naar verwachting lager, omdat het elektriciteitsverbruik in de toekomst 2 tot 3 maal zo hoog zal zijn als nu, bijvoorbeeld door de omschakeling van gas naar elektriciteit in de industrie, de komst van elektrische auto's en warmtepompen bij huishoudens

zoekgebied A15-Oost medio 2021 onwenselijk verklaard en heeft in oktober 2022 besloten tot het stoppen van de verkenning in zoekgebied Avelingen. De provincie Zuid-Holland heeft locatie Avelingen vervolgens wel laten opnemen in de provinciale verordening als mogelijke locatie voor windturbines. Het provinciale besluit is relevant omdat de provincie het bevoegde gezag is voor het planologisch mogelijk maken van windparken boven 5 MW. 389 TJ komt in de praktijk neer op ongeveer 6 tot 10 grote windturbines, waarbij het uiteindelijke aantal turbines afhangt van het vermogen per gerealiseerde turbine. Vanuit de verkenning van Avelingen is bekend dat alleen Avelingen onvoldoende ruimte biedt voor het invullen van het gehele windbod, al zou realisatie van Avelingen wel een substantiële bijdrage leveren.[3] Er is dus minimaal een aanvullende locatie nodig. Een of meerdere nieuwe locaties zónder Avelingen is kwantitatief ook een mogelijkheid, mits binnen die nieuwe zoeklocatie(s) in totaal ruimte is voor 6 tot 10 grote turbines.

Bestuursovereenkomst wind Alblasserwaard
Om de tijdige realisatie van het gehele winddeel van het RES-bod te borgen, ondertekenden de besturen van Gorinchem, Molenlanden, provincie Zuid-Holland, waterschap Rivierenland en het Rijk, als grondeigenaar van een deel van locatie Avelingen, in februari 2023 een bestuursovereenkomst. Daarin is onder meer afgesproken om tot eind 2023 gezamenlijk te zoeken naar “reële en haalbare” alternatieve windlocaties voor de zoeklocatie Avelingen. Indien deze locatie(s) niet word(t)(en) gevonden, dan is Avelingen de terugvaloptie.

Vaststelling gemeentelijke uitgangspunten windverkenning
Op 11 mei 2023 hebben beide gemeenteraden vervolgens uitgangspunten vastgesteld die als kader dienen voor de windverkenning. De uitgangspunten betreffen de onderwerpen communicatie, procesparticipatie, ruimtelijke ordening / landschap, eigendom / financieel rendement en verdiepende onderzoeken. De uitgangspunten vormen voor uw raden een toetsingskader om het verkenningsproces en de nu voorliggende shortlist met mogelijke windlocaties aan te toetsen.[4]

Tussenstap in vaststellen van nieuwe gemeentelijke zoeklocaties wind
Het vaststellen van deze shortlist met *mogelijke* zoeklocaties voor windenergie door beide gemeenteraden is een tussenstap op de langere besluitvormingsroute die nodig is om voor 2030 voldoende windenergie in de Alblasserwaard te kunnen realiseren. Nota bene: het vaststellen van de shortlist leidt op dit moment dus *niet* tot de ontwikkeling van windparken op de voorgestelde shortlistlocaties. Het doel van de vaststelling van de shortlist is om *mogelijke* zoeklocaties vast te stellen door beide raden, zodat in Q1 2024 voor deze shortlistlocaties extra onderzoeken, bewonersparticipatie en (aanvullende) gesprekken met grondeigenaren en initiatiefnemers doorlopen kunnen worden. Op basis van de informatie uit Q1, wordt in Q2 2024 aan uw raden gevraagd om te besluiten welke shortlistlocaties u wilt vaststellen als *definitieve* nieuwe gemeentelijke zoeklocaties voor grootschalige windenergie. Na het gemeentelijk besluitvormingsproces moet de provincie vervolgens nog een besluitvormingsproces doorlopen om nieuwe zoekgebieden voor windenergie in de Alblasserwaard in de provinciale omgevingsverordening planologisch mogelijk te maken.

Betrokkenheid van inwoners en andere belanghebbenden
Bij het opstellen en vaststellen van de gemeentelijke uitgangspunten voor de windverkenning hebben uw raden het belang van goede communicatie naar en participatie van bewoners en andere belanghebbenden benadrukt. In de wijze van uitvoering van de windverkenning en de besluitvormingsroute om tot nieuwe windlocaties te

[3] Daarbij is relevant dat de verkenning van Avelingen nog niet was afgerond toen deze werd stopgezet. Er is een kans dat er in technische zin minder turbines dan tot nog toe verwacht geplaatst kunnen worden op Avelingen of dat er zelfs geen turbines geplaatst kunnen worden. Mocht de verkenning worden voortgezet dan moeten verdiepende onderzoeken dit inzichtelijk maken.

[4] Zie: https://www.gorinchem.nl/gorinchem-duurzaam/klimaatakkoord/windenergie-gorinchem/uitgangspunten-nieuwe-windzoeklocaties en https://duurzaam.molenlanden.nl/uitgangspunten-windzoeklocaties-res

komen, proberen we hieraan zo goed mogelijk invulling te geven. Daarom communiceren we nieuwe stappen consequent via social media, regionale kranten en de gemeentewebsites.

We hebben in september speciale gespreksdagen georganiseerd voor grondeigenaren en potentiële initiatiefnemers voor windparken om hun ideeën met ons te delen. Hiervoor was veel interesse. Met deze personen is geen informatie uit onze onderzoeken gedeeld, om voorkennis te voorkomen. Wel is in deze gesprekken benadrukt dat u als raden het belangrijk vindt dat nieuwe windmolens maatschappelijk en financieel rendement brengen voor de regio. Dit belang werd breed onderkend. De informatie uit deze gesprekken is niet van invloed geweest op de selectie van locaties in de shortlist. De informatie uit de gesprekken kan wel belangrijk zijn in de route naar vaststelling van (nieuwe) definitieve gemeentelijke zoeklocaties voor windenergie. Een veralgemeniseerd en geanonimiseerd verslag van deze gesprekken met daarin meer conclusies is als bijlage toegevoegd.

Bereiken van maximaal regionaal maatschappelijk en financieel rendement
In de gemeentelijke uitgangspunten is opgenomen dat nieuwe windturbines maatschappelijk en financieel rendement brengen voor de regio. Iedereen moet de kans krijgen om hiervan te profiteren en desgewenst zeggenschap te verwerven, waarbij extra aandacht en mogelijkheden uitgaan naar de direct omwonenden. In de ontwikkelstrategieën die later in deze verkenning worden opgesteld voor uiteindelijke locaties zullen we zoveel mogelijk rekening houden met dit uitgangspunt. De precieze manier waarop dat het beste kan is onder meer afhankelijk van de ruimtelijke context, de verdeling van grondeigendom, de businesscase van een initiatiefnemer en de rolneming van de betreffende gemeente (en eventueel provincie).

Beoogd effect:

- Duidelijkheid creëren naar bewoners, bedrijven, grondeigenaren, initiatiefnemers, provincie Zuid-Holland, waterschap Rivierenland en overige stakeholders over welke mogelijke zoeklocaties door gemeenten Molenlanden en Gorinchem als kansrijk voor de ontwikkeling van windenergie worden gezien.
- Draagvlak in beide gemeenteraden voor de wijze waarop het participatieproces rondom de shortlistlocaties wordt uitgevoerd. Dit creëert duidelijkheid naar inwoners, bedrijven en andere stakeholders en biedt de raden zelf duidelijkheid over welk type input zij vanuit het participatieproces mag verwachten.
- Commitment tonen aan inwoners en bedrijven, provincie Zuid-Holland en de rijksoverheid dat beide gemeenten bereid zijn om, na afloop van het doorlopen van het participatieproces, vanuit de shortlist voldoende definitieve gemeentelijke zoeklocaties voor windenergie vast te stellen om het windbod van de RES Alblasserwaard uiterlijk per 2030 te kunnen realiseren.

Argumenten:

1.1 De selectie van locaties op deze shortlist is het gevolg van een logisch en navolgbaar proces, waarin landelijke, provinciale en gemeentelijke kaders zijn gevolgd en de inzichten van burgers zijn meegewogen. De uitgangspunten van uw raden hebben als kader gefungeerd voor onze aanpak.
Hieronder geven we u ter volledigheid een samenvatting van de doorlopen stappen:

- De verkenning is dit voorjaar gestart met het vaststellen van een set aan gemeentelijke uitgangspunten voor de windverkenning door beide gemeenteraden.[5] Deze uitgangspunten zijn als bijlage opgenomen bij dit voorstel.

[5] Document Gorinchem - 2023-858694 Rvs Uitgangspunten verkenning windenergie RES Alblasserwaard.pdf - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)

- Arcadis heeft opdracht gekregen om het gehele grondgebied van de RES Alblasserwaard technisch te onderzoeken. Het onderzoek is als bijlage toegevoegd aan dit voorstel. Dit onderzoek heeft geleid tot ‘vlekkenkaarten’ van technisch mogelijke zoekgebieden, met daarin bandbreedtes van het aantal grootschalige windturbines dat hierin geplaatst zou kunnen worden.
- Kanttekeningen bij de onderzoeken zijn dat:
    - In de onderzoeken nog niet álle mogelijke beperkingen voor windenergie konden worden meegenomen. Bijvoorbeeld de effecten op defensieradar konden niet tijdig voor alle shortlistlocaties worden onderzocht (deze opdracht staat wel uit). Vanuit een provinciale planMER, naar verwachting uit te voeren in 2024, zouden nog extra milieu- of natuurbeperkingen kunnen blijken.
    - Voor onderwerpen waar op dit moment geen geldende landelijke regels voor zijn (met name geluidsdruk en/of afstand tot kwetsbare objecten, zoals woningen) moesten expertmatige aannames over nieuwe regelgeving en waar mogelijk bandbreedtes worden gehanteerd. Op het moment dat nieuwe landelijke regels van kracht worden, dan zullen op dat moment de effecten daarvan worden meegenomen in de verkenning. N.B.: de ontwerp-milieunormen voor wind op land die door de rijksoverheid zijn gepubliceerd op 12 oktober lijken, in eerste beoordeling, aan te sluiten bij de door Arcadis gehanteerde normen voor onze windverkenning (zoals de gehanteerde afstandsnorm en geluidsnorm).
- Aan het einde van de zomer is een online bewonersenquête uitgezet onder inwoners van beide gemeenten, waarin hen is gevraagd welke uitgangspunten inwoners prioriteren bij het zoeken naar nieuwe windlocaties in de regio. Ruim 1.600 inwoners uit de regio hebben de enquête ingevuld en 160 inwoners vanuit buurgemeenten. De uitgangspunten die bewoners prioriteerden, zijn met extra gewicht meegenomen in de selectie en beschrijving van mogelijke zoekgebieden die in de nu voorliggende shortlist zijn opgenomen.
- De provincie heeft de meest relevante beleidsmatige aandachtspunten voor windenergie binnen het grondgebied van Gorinchem en Molenlanden ingebracht in de windverkenning. Het provinciale beleid is zo meegewogen in de selectie en beschrijving van mogelijke zoekgebieden die in de shortlist zijn opgenomen.
- Netbeheerder Stedin heeft ontwikkelingen in het hoog- en middenspanningsnetwerk in relatie gebracht tot de resultaten van de technische scan. Deze inzichten zijn meegewogen in de selectie en beschrijving van mogelijke zoekgebieden die in de shortlist zijn opgenomen. De recent afgekondigde netcongestie voor afname van stroom in een groot deel van de RES-regio Alblasserwaard heeft vooralsnog geen invloed op de aansluitbaarheid van nieuwe windparken, omdat dit invoeding van stroom op het net betreft. Er is nu geen sprake van congestie voor invoeding. Uiteraard houden wij en Stedin deze situatie scherp in de gaten.
- In september zijn twee spreekuurdagen georganiseerd om in gesprek te komen met grondeigenaren en potentiële initiatiefnemers voor eventuele nieuwe windprojecten. We lieten grondeigenaren en initiatiefnemers hiervoor zelf het initiatief nemen. Er is met de gesprekspartners in deze vertrouwelijke gesprekken geen geografische informatie uit de technische scans of resultaten uit de bewonersenquête gedeeld, om zo voorkennis zoveel mogelijk te voorkomen. De gesprekken waren belangrijk om marktinformatie te vergaren die inzicht geeft in de praktische haalbaarheid van verschillende typen locaties en windparken. U vindt een veralgemeniseerd verslag van de resultaten van deze gesprekken in de bijlage.

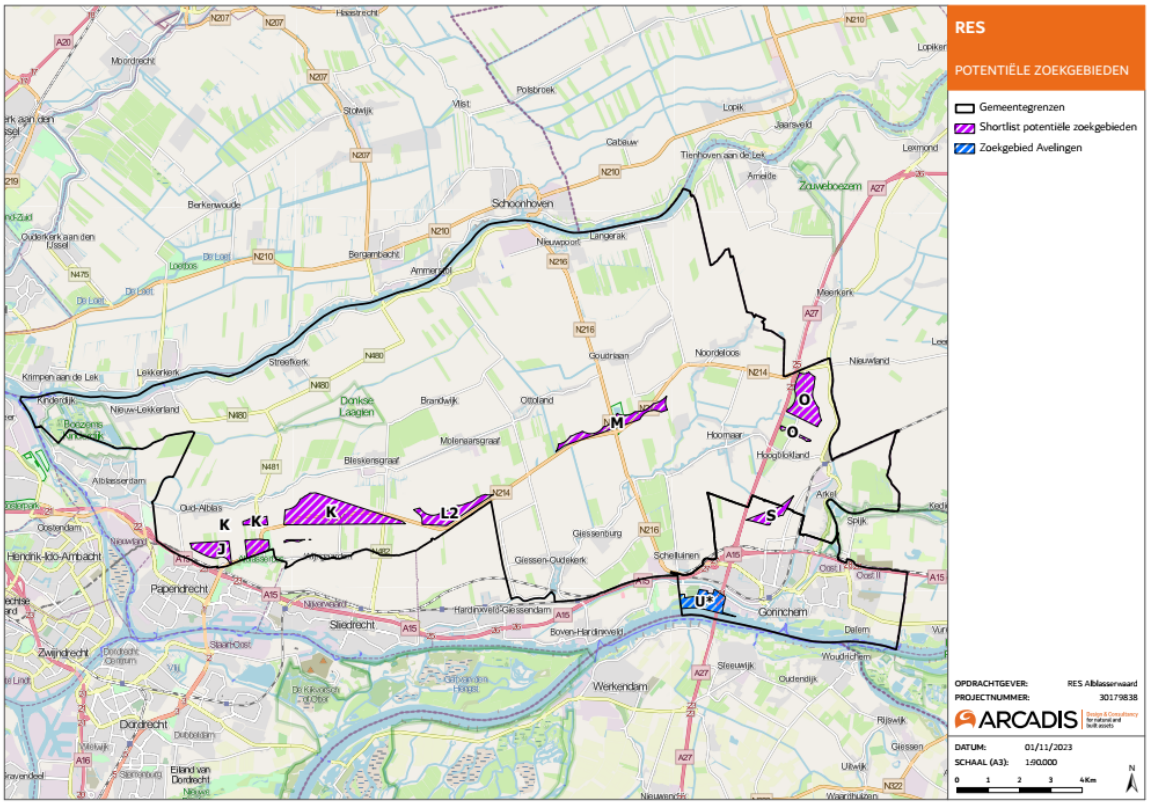
De bovenstaande activiteiten hebben geleid tot een rijk palet aan informatie. Deze is ambtelijk en bestuurlijk verzameld, geordend, gewogen en verwerkt tot de voorliggende shortlist van mogelijke nieuwe windlocaties (en een plan voor de bewonersparticipatie rondom die locaties).

De locaties op de shortlist die wij u ter vaststelling voorleggen zijn:

Mogelijke zoeklocatie wind	Potentieel aantal turbines (indicatief)	Aantal MW (indicatief)	Aantal MWh (indicatief)	Aantal Terajoules (TJ)	Gemeente
J	6	36	113.400	408	Molenlanden
K	7	42	132.300	476	Molenlanden
L.2	4	24	75.600	272	Molenlanden
M	5 [6]	30	94.500	340	Molenlanden
O	3	18	56.700	204	Molenlanden
S	1-2[7]	12	37.800	136	Gorinchem/Molenlanden

Ter vergelijking geven wij u ook de karakteristieken van locatie Avelingen:

U	4	24	75.600	272	Gorinchem

Bij het selecteren van de bovenstaande locaties en het laten afvallen van de andere technisch mogelijke locaties hebben we maximaal vastgehouden aan de uitgangspunten die in mei zijn vastgesteld door uw raden, de prioritering daarvan door inwoners (middels de online enquête) en aan het omgevingsbeleid van de provincie Zuid-Holland. In de bijlage vindt u de detailkaartbeelden, nadere omschrijving en onderbouwing van de voorgestelde shortlistlocaties. En ook nadere uitleg waarom de andere technische

[6] Nader onderzoek moet uitwijzen of een extra windmolen mogelijk is op deze windzoeklocatie, het eventueel extra opgesteld vermogen en extra elektriciteitsproductie van deze 6e molen is niet in de tabel opgenomen.

[7] Als uitbreiding van het reeds vergunde windpark Groote Haar.

kansrijke locaties niet zijn opgenomen op de shortlist. Een beschrijving van locatie Avelingen hebben we ook in deze bijlage opgenomen en langs dezelfde meetlat gelegd.

1.2 De shortlist is tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen beide gemeenten, de provincie en de overige betrokken overheden.
In het opstellen van de shortlist hebben beide gemeenten, de provincie en Stedin samengewerkt in een projectgroep windverkenning, als onderdeel van de RES-samenwerking. Ook RES-partner waterschap Rivierenland was betrokken, via de reguliere RES-overleggen. Bestuurlijke afwegingen hebben plaatsgevonden in de Stuurgroep RES, waarin alle RES-partners met een bestuurder zitting hebben en daarnaast in de colleges van beide gemeenten. We zijn in consensus tussen de gemeenten en provincie tot het voorliggende voorstel gekomen. De rijksoverheid als medeondertekenaar van de bestuursovereenkomst is op de hoogte gehouden van het verkenningsproces, maar heeft inhoudelijk geen bijdrage geleverd of sturing gegeven, zoals ook was afgesproken na vaststelling van de bestuursovereenkomst in februari. Ze heeft alleen meegelezen op de omschrijving van locatie Avelingen. De RES-gedeputeerde was nauw betrokken in het proces. Aan Provinciale Staten zijn alle raadsinformatiebrieven doorgestuurd die u over dit onderwerp hebt ontvangen. Ook dit raadsvoorstel wordt aan hen verzonden. In juridische zin moeten eventuele nieuwe zoekgebieden voor windparken uiteindelijk door Provinciale Staten worden vastgesteld in de provinciale verordening om tot daadwerkelijke ontwikkeling te kunnen komen. Daarom is de provincie vanaf de start nauw betrokken bij de procesvoering van de windverkenning en de inhoud van de shortlist.

1.3 In de shortlist is weloverwogen een overmaat aan mogelijkheden voor plaatsing van windturbines in de regio opgenomen, zodat we eventuele belemmeringen kunnen opvangen die later in het verkennings- of besluitvormingsprocessen nog kunnen optreden.
We hebben de keuze gemaakt om in dit raadsvoorstel een overmaat aan mogelijke zoeklocaties in de shortlist op te nemen; dus meer locaties dan nodig om 6-10 nieuwe turbines te kunnen ontwikkelen die nodig zijn voor het RES-bod. Die keuze is gemaakt omdat er meerdere redenen zijn waarom shortlistlocaties in een later stadium nog kunnen afvallen:

- Er zouden belemmeringen kunnen blijken uit aanvullende inhoudelijke onderzoeken (denk bijvoorbeeld aan ecologie, archeologie, externe veiligheid of radar);
- Grondeigenaren zouden onwelwillend kunnen zijn; of initiatiefnemers niet te vinden voor specifieke shortlistlocaties;
- Vanuit het participatieproces in Q1 2024 kunnen (nu nog) onbekende belemmeringen bij specifieke locaties voortkomen;
- De rijksoverheid zou – naar verwachting in 2025– strengere landelijke nieuwe geluids- of afstandsnormen voor windturbines kunnen vaststellen dan nu de expertmatige verwachting is. Dat zou kunnen leiden tot beperking van de shortlistlocaties;

In de verkenning houden we er rekening mee dat er om bovenstaande redenen nog mogelijke zoeklocaties kunnen afvallen op weg naar de definitieve vaststelling van nieuwe windlocaties. En zelfs ná het vaststellen van definitieve zoeklocaties door de gemeenten (naar verwachting in Q2 2024) kunnen er nog omstandigheden optreden waardoor uiteindelijke vaststelling of ontwikkeling van deze locaties toch bemoeilijkt of zelfs onmogelijk wordt. Zo kunnen bijvoorbeeld (verplichte) milieueffectrapportages nog leiden tot aanvullende belemmeringen of afwegingen. De overmaat aan locaties op deze gemeentelijke shortlist is in dit stadium dus bedoeld om de realisatie van voldoende turbines in 2030 zo goed mogelijk te borgen.

1.4 In de selectie van locaties voor de shortlist hebben we bewoners invloed gegeven middels het houden

van een online enquête. In de enquête konden bewoners de door de raden vastgestelde uitgangspunten prioriteren.
Een verslag van de resultaten van de online enquête vindt u in de bijlage. De voorkeur van bewoners was om in de selectie van locaties vooral rekening te houden met:

- Overlast beperken;
- Windturbines slim bij elkaar plaatsen;
- Windturbines dichtbij grote bedrijven;
- Windturbines dichtbij rijks-, provinciale of waterwegen;
- Natuur- en recreatiegebieden creëren, verbeteren of in stand houden.

Van de inwoners van de Alblasserwaard geeft iets minder dan de helft aan het liefst alle windturbines gegroepeerd op één locatie te zien. Een kwart geeft de voorkeur aan spreiding over twee of drie locaties en de rest heeft geen voorkeur of weet het niet. Vooral bedrijventerreinen en, in iets mindere mate, langs infrastructuur zoals wegen, dijken en rivieren worden vaak genoemd als goede typen locaties om windturbines te plaatsen.

1.5 Mogelijk benutten revenuen voor publieke belangen
Afhankelijk van de precieze context, de business case en gekozen (publieke) ontwikkelstrategie voor eventuele nieuwe windparken, kunnen (een deel van) de revenuen van nieuwe windparken worden benut voor het borgen van diverse publieke belangen. Te denken valt aan het bijdragen aan het verlichten van energiearmoede, bijdragen aan landschappelijke ingrepen, vullen van gebiedsfondsen et cetera.

2.1 Bij de totstandkoming van het participatieplan hebben de uitgangspunten van uw raden en het participatiebeleid van beide gemeenten en de provincie als kaders gefungeerd.
Representativiteit en inclusiviteit van de participatie zijn een belangrijk onderdeel van de ontwikkelde aanpak. We maken per activiteit helder wat de mate van beïnvloeding is die deelnemers met hun participatie kunnen bereiken. In het participatieproces hebben we aandacht voor de potentiële lasten en lusten van windparken in de regio.

2.2 We gebruiken een wetenschappelijk ontwikkelde participatiemethode (participatieve waarde-evaluatie) waarmee veel ervaring is opgedaan in bewonersparticipatie rondom vraagstukken en projecten in de energietransitie.
De participatiebureaus Populytics en Public Mediation die met ons samenwerken in het participatieproces, zijn in september gecontracteerd na een zorgvuldige aanbestedingsprocedure. Beide bureaus hebben uitgebreide ervaring met participatieprocessen voor overheidsaanpakken ten behoeve van maatschappelijke opgaven, waaronder de energietransitie. Met hen hanteren we een methode waarin alle doelgroepen in de samenleving, jong en oud, voor- en tegenstanders, kunnen meepraten over windenergie in de Alblasserwaard.

3.1 In de bestuursovereenkomst zijn de RES-partners overeengekomen het RES-bod van de Alblasserwaard voor wind gestand te willen doen en hiervoor te zullen zoeken naar 'reële en haalbare alternatieven' voor zoeklocatie Avelingen.
Daarnaast hebben we aangegeven dat Avelingen onvoldoende ruimte biedt voor het invullen van het gehele windbod en dat er daarom het vinden van minimaal een aanvullende (of vervangende) locatie nodig is. De shortlist is het eerste resultaat van dit onderzoek. Om de afspraken uit de bestuursovereenkomst na te komen is echter meer nodig; de shortlist moet uitmonden in een lijst met definitieve zoeklocaties.

3.2 Het toezeggen van een besluit in 2024 over definitieve zoeklocaties voor windenergie geeft

duidelijkheid aan inwoners en bedrijven. Dit verhoogt de transparantie in het participatieproces in Q1 2024.

3.3 Met dit besluit geven beide gemeenten invulling aan het getekende bestuursakkoord.

Uitvoering motie M2023-09 (raad Molenlanden)
Eind mei is in de raad van Molenlanden bij het vaststellen van de uitgangspunten voor de windverkenning, motie M2023-09 aangenomen. Deze motie deed twee oproepen:

1. Bij het aan de raad voorleggen van reële alternatieven zoals verwoord in de bestuursovereenkomst, ook de afwegingen helder op te nemen waaruit blijkt dat het alternatief meer geschikt is dan locatie Avelingen.

Ad 1.
In mei hebben beide gemeenteraden de uitgangspunten voor de windverkenning vastgesteld. Dat is de meetlat waarlangs alle longlist locaties zijn gelegd, dus ook locatie U (Avelingen). Locatie Avelingen is eerder in het RES-proces nooit op deze manier vergelijkbaar gemaakt met andere mogelijke zoeklocaties. Voor de omschrijving van locatie Avelingen is geen nieuwe analyse gemaakt, maar is de informatie gebruikt die al voorhanden was. Vanuit de door u vastgestelde uitgangspunten is locatie U op twee punten kwetsbaar, te weten: erfgoed en landschap. Op het onderdeel erfgoed heeft u het volgende uitgangspunt vastgesteld:
Rekening houden met gemeentelijk, provinciaal en nationaal erfgoed (onder meer Kinderdijk, Nieuwpoort, Noordeloos, binnenstad Gorinchem en de historische linten) en de landschappelijke kwaliteit van het Groene Hart heeft de voorkeur, om de belevingswaarde zo min mogelijk aan te tasten.
Met de voorgestelde shortlist hebben de colleges hieraan invulling gegeven door ruime afstand te bewaren tot werelderfgoed Kinderdijk en Hollandse Waterlinie (vesting Gorinchem), en de historische kernen Nieuwpoort en Noordeloos. Daarnaast is de waarde van het cultuurlandschap Groene Hart meegewogen. Longlistlocaties op geringe afstand van ons erfgoed zijn mede hierom afgevallen. Avelingen ligt in de nabijheid van vesting Gorinchem (onderdeel UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinie).

De landschappelijke kwaliteit (openheid, cultuurlandschap, landschappelijke verbindingen) is ook meegewogen in de windverkenning. Om die reden zijn diverse technisch mogelijke locaties in het open landschap niet op de shortlist opgenomen, zoals bijvoorbeeld locaties E & F (nabij de Donkse Laagten), locatie N (ten noorden van Hoornaar), locatie P (ten noorden van Giessen-Oudekerk) en locatie T (ten oosten van Arkel en dichtbij het Lingegebied). In de eerdere verkenning naar locatie U (Avelingen) is geen onderzoek gedaan naar de impact op het landschap, daarom is hier in het afwegingendocument geen expliciete appreciatie over opgenomen, anders dan de ligging direct naast de Boven-Merwede en bedrijventerrein Avelingen. Wij merken op dat Avelingen weliswaar is gelegen nabij bedrijventerrein Avelingen, maar ook onderdeel is van een wijds en open rivierlandschap.

Daarnaast zijn er mogelijke complicerende factoren bij locatie Avelingen die zich niet voordoen op de voorgestelde shortlistlocaties. Die betreffen de gedeeltelijke ligging in een NNN-gebied en de nabijheid van de vaarweg in de Boven-Merwede. Deze twee kenmerken vragen beiden om aanvullend onderzoek, waarvan een positieve uitkomst bij beide onderwerpen nog niet zeker is.

2. Nieuwe locaties op het grondgebied van Molenlanden pas aan de raad voor te leggen als de potentiële windlocaties op het grondgebied van Gorinchem benut of ongeschikt blijken te zijn.

Ad 2.
De shortlist bevat één locatie op grondgebied van Gorinchem: locatie S (Gorinchem Noord). Deze locatie is al

eerder wenselijk geacht door de gemeenteraad van Gorinchem wat heeft geresulteerd in een onherroepelijke vergunning van twee windturbines (voor uitbreiding van de capaciteit van de twee windmolens vindt nog een procedure plaats bij de Raad van State). De windverkenning heeft uitbreidingsmogelijkheden in kaart gebracht maar ook diverse beperkingen op de locatie. Locatie S is naar verwachting minder eenvoudig dan andere locaties op de shortlist. Desalniettemin spant het college van Gorinchem zich tot het uiterste in om op locatie S te komen tot de hoogst haalbare opbrengst. Ondanks de beperkingen is locatie S daarom wel in de shortlist opgenomen. De colleges van Molenlanden en Gorinchem zien het windbod namelijk als een gezamenlijke opgave.

Vanwege de argumentatie onder punt 1 en de bestuursovereenkomst (RES-partners hebben ingestemd om te zoeken naar reële en haalbare alternatieven voor Avelingen) is locatie U niet in de shortlist opgenomen.

Risico's:

Gezien deze raadsvoorstellen van Molenlanden en Gorinchem zoveel mogelijk gelijk zijn, zijn conform de raadsvoorstellen in Molenlanden ook kanttekeningen opgenomen.

1.1 U stelt nog geen definitieve nieuwe zoeklocaties vast.
Het voorstel is om de definitieve gemeentelijke zoeklocaties in Q2 2024 aan u voor te leggen, na uitvoering van een participatieproces over de shortlistlocaties en eventuele aanvullende inhoudelijke onderzoeken, bijvoorbeeld wat betreft radar en/of ecologie. Op dit moment wordt uitgezocht of ook Provinciale Staten de definitieve nieuwe zoeklocaties dan al kunnen vaststellen.

1.2 Opname in provinciaal en gemeentelijk omgevingsbeleid moet nog gebeuren.
Eventuele nieuwe windmolenlocaties zullen na de vaststelling door de gemeente en de provincie nog in het geldende omgevingsbeleid opgenomen moeten worden. Dat betreft in het bijzonder de provinciale omgevingsverordening en de gemeentelijke omgevingsvergunning en/of aanpassing van het omgevingsplan. Deze aanpassingen van het omgevingsbeleid vergen nog eigenstandige procedures. Een planMER-onderzoek maakt verplicht onderdeel uit van deze procedures, net als terinzagelegging, bezwaar en beroep. Voor de uitwerking van hoogstwaarschijnlijk de meeste windzoeklocaties is daarnaast een projectMER verplicht.

1.3 Nieuwe landelijke normen voor windturbines zijn nog niet in werking getreden.
Er liggen sinds 12 oktober 2023 nieuwe landelijke ontwerp-milieunormen ter inzage voor windturbines. Deze ontwerp-normen lijken, na een eerste beoordeling, aan te sluiten bij de gehanteerde milieunormen in de verkenning die door Arcadis en de RES-organisatie zijn gehanteerd. En sluiten goed aan bij de door de raad van Gorinchem aangenomen motie "windmolen-vrij dichtbij". We weten nog niet wat de *definitieve* landelijke milieunormen worden en wanneer deze van kracht zullen zijn, maar wel dat dit op zijn vroegst pas in 2025 zal zijn. Nieuwe windparken in de Alblasserwaard zullen aan deze nieuwe landelijke normen moeten voldoen, nadat deze zijn vastgesteld.

1.4 Risico op netcongestie voor invoeding.
Op dit moment is voor een deel van de Alblasserwaard netcongestie voor stroomafname aangekondigd. Dit heeft geen gevolgen voor de mogelijkheden om duurzaam opgewekte stroom van windparken op het net in te voeden. Er zijn ook geen signalen dat er op dit moment risico op congestie voor invoeding bestaat. Echter, deze situatie zou in de verdere toekomst, als realisatie van de windparken naderbij komt, anders kunnen zijn.

1.5 Voorbereiden op mogelijke extra vraag vanuit Rijksoverheid
In het concept Nationaal Plan Energiesysteem dat onlangs door de minister van EZK is gepresenteerd wordt aangekondigd dat er extra grootschalige opwekking van duurzame energie op land nodig zal zijn

na 2030 om de Nederlandse klimaatdoelen te realiseren. Het is nog niet duidelijk of dit weer via de RES-systematiek zal gebeuren. Met de definitieve zoeklocaties, kan de regio alvast voorsorteren op een eventuele extra vraag aan de RES-regio's.

2.1 *Het risico bestaat dat de klankbordgroepen van inwoners verwachten dat hun adviezen één-op-één worden overgenomen in de politieke besluitvorming, terwijl daarin meerdere zaken een rol spelen.* We mitigeren dit risico door goede communicatie (en verwachtingsmanagement) over de mate en wijze van beïnvloeding richting de klankbordgroepen en in de PWE-enquête.

2.2 *Het risico bestaat dat klankbordgroepen, regiobreed of per shortlistlocatie, worden gedomineerd door één of meerdere personen (met specifieke standpunten of belangen).* We mitigeren dit risico door een zo evenwichtig mogelijke samenstelling van de klankbordgroepen na te streven, duidelijke spelregels over de werking en functie van de klankbordgroepen en goede procesbegeleiding vanuit de RES-organisatie te geven.

3.1 We verwijzen u naar hetgeen we in de kanttekening 1.1-1.5 hebben opgenomen.

3.2 De uiteindelijk vastgestelde definitieve locaties zouden kunnen interfereren met andere ruimtelijke ambities. Denk bijvoorbeeld aan woningbouw, het versterken van natuur en of aanleg van (net)infrastructuur. Met het opstellen van de shortlistlocaties hebben we hier al zoveel mogelijk rekening mee gehouden.

Financiën:

Op 11 september 2023 hebben wij u met een raadsinformatiebrief geïnformeerd over het plan van aanpak van de windverkenning. Hierin hebben we aangegeven dat de kosten voor 2023 voor de windverkenning gedekt wordt uit de Klimaatgelden (CDOKE) en een bedrag van € 26.000 onttrokken wordt uit de Reserve Duurzaamheid. Voor 2024 worden de benodigde middelen ook door de Klimaatgelden gedekt. Indien nodig zal een onttrekking worden gedaan op de Reserve Duurzaamheid.

Voor de uiteindelijke vergunningverlening en eventuele lasten voor de gemeente die voortkomen uit de ontwikkeling van windparken is nog geen budget begroot (afgezien van de reguliere RES-begroting), omdat de hoogte van deze lasten afhangt van de rolneming en ontwikkelstrategie die de betreffende gemeente en/of provincie Zuid-Holland te zijner tijd kiezen. Meer faciliterende of meer regisserende rollen zijn beide mogelijk, afhankelijk van de context van specifieke windzoekgebieden

Participatie:

Er heeft een online bewonersenquête plaatsgevonden, onder meer voor het prioriteren van de gemeentelijke uitgangspunten ten behoeve van de windverkenning. De resultaten van deze enquête zijn meegewogen in de totstandkoming van de shortlist met mogelijke zoeklocaties voor windenergie. Daarnaast zijn, op uitnodiging van beide gemeenten, gesprekken gevoerd met grondeigenaren en potentiële initiatiefnemers om een eerste beeld te krijgen van de private belangen en plannen wat betreft windenergie in de regio. De uitkomsten van deze gesprekken zijn niet meegewogen in de totstandkoming van de shortlist. In Q1 2024 volgt verdere participatie van bewoners en andere belanghebbenden, volgens het proces dat is het beschreven in het bijgevoegde participatieplan. Er is inmiddels op ambtelijk en bestuurlijk niveau contact gezocht met buurgemeenten om het proces van de windverkenning onder de aandacht te brengen. Er is de buurgemeenten de toezegging gedaan dat de links van het raadsvoorstel en de bijbehorende bijlagen worden toegezonden.

Communicatie:

Vanuit de regionale energiestrategie en het gemeentelijke duurzaamheidsbeleid wordt door de gemeente periodiek in lokale en sociale media gecommuniceerd over de gestelde doelen, de actuele stand van zaken en wat er gaat gebeuren. Dat geldt ook voor belangrijke stappen in het winddossier, zoals dit raadsbesluit.

Duurzaamheid:

De verkenning heeft tot doel om te komen tot nieuwe windzoeklocaties in RES Alblasserwaard. Doel is om op deze windzoeklocaties te komen tot realisatie van 6-10 grootschalige windturbines, zoals vastgesteld in RES 1.0. Windenergie is één van de krachtigste bronnen van hernieuwbare energie en draagt sterk bij aan CO_2-reductie in de regio.

Vervolgproces:

Indien u positief besluit op dit voorstel volgt in Q1 2024 een participatieproces rondom de shortlistlocaties, conform het plan van aanpak dat bij dit voorstel is gevoegd. In Q2 2024 sturen wij u een nieuw raadsvoorstel, tot vaststelling van definitieve gemeentelijke zoeklocaties voor windenergie, op basis van de resultaten van het participatieproces en eventuele overige aanvullende informatie (denk bijvoorbeeld aan inhoudelijke onderzoeken en gesprekken met grondeigenaren en mogelijke initiatiefnemers).

Na een besluit tot vaststelling van definitieve (nieuwe) zoeklocaties voor windenergie in de raden, naar verwachting eind Q2 2024, zal de provincie, als bevoegd gezag voor windparken groter dan 5MW volgens de Elektriciteitswet, een eigen besluitvormingsproces bij Gedeputeerde en Provinciale Staten doorlopen, om de provinciale omgevingsverordening zodanig aan te passen dat de definitieve nieuwe zoeklocaties planologisch mogelijk worden gemaakt. Dit proces zal naar verwachting na Q2 2024 nog zo'n anderhalf jaar in beslag nemen, vanwege de noodzaak van het doorlopen van een milieueffectrapportage (planMER) en proceduretijden bij de provincie. Pas na provinciale besluitvorming kan sprake zijn van het daadwerkelijk vergunnen en vervolgens realiseren van nieuwe windparken. Gestreefd wordt om het provinciale planMER-onderzoek zo in te richten dat de gemeenten dezelfde planMER kunnen gebruiken voor hun vergunningverlening. De provincie hanteert bestuurlijk het standpunt dat Avelingen als windlocatie uit de verordening gehaald kan worden mits er voldoende alternatieve locaties zijn vastgesteld in de provinciale verordening om het windbod van RES Alblasserwaard te kunnen realiseren.

Op het provinciale besluitvormingsproces volgt dan de genoemde ProjectMER-procedures en het vergunningsproces voor eventuele windparken en de daadwerkelijke ontwikkeling en realisatie. De doelstelling van het Klimaatakkoord en RES Alblasserwaard is om in de planning te streven naar het behalen van het windbod voor 2030.

Bijlagen:

1. Nadere omschrijving shortlistlocaties mogelijke zoekgebieden windenergie Alblasserwaard
2. Plan van aanpak bewonersparticipatie shortlistlocaties
3. Gemeentelijke uitgangspunten verkenning windenergie RES Alblasserwaard (vastgesteld 11 mei 2023)
4. Rapportage Arcadis over technische mogelijkheden voor windenergie op het hele grondgebied van de Alblasserwaard
5. Rapportage Invior over online bewonersenquête over uitgangspunten verkenning windenergie
6. Geanonimiseerde samenvatting van gesprekken met grondeigenaren en initiatiefnemers

Burgemeester en wethouders van Gorinchem,
de secretaris, de burgemeester,

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op het raadsvoorstel van het college d.d. <DOCUMENT_DATE>
Gelet op de wettelijke bepalingen

Besluit:

Aldus besloten in de raadsvergadering van <DATE3>

Griffier, Voorzitter,